

12. Bulicz E., Murawow I. *Zdrowie czlowieka i jego diagnostyka. Efekty zdrowotne aktywnosci ruchowej.* - Radom: Politechnica R. 2003. - 533 s.

13. D. Rodgers Nicola, *Children's physical activity levels during school recess: a quasi-experimental intervention study* / Nicola D Rodgers, Gareth Stratton, Stuart J Fairclough, Jos WR Twisk // *the International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity.* – 2008. – 1. – P. 14-17.

Школа О. М., Сичов Д. В.

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

УМОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА РІЗНИХ СТУПЕНЯХ ОСВІТИ

Підготовка висококваліфікованих фахівців в Україні протягом тривалого часу проводилася за системою: середня школа, технікум, інститут, аспірантура, докторантура, курси підвищення кваліфікації. Перехід до ринкових відносин, зміна умов праці та виробництва вимагають впровадження нової системи освіти. В статті розглядаються питання щодо підготовки фахівців з фізичного виховання у вищих педагогічних навчальних закладах в Україні за системою багатоступеневої освіти. Метою дослідження є розробка методики формування організації та якості навчання в системі багатоступеневої професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в педагогічній теорії і практиці вищих навчальних закладів України.

Ключові слова: фахівець з фізичного виховання, багатоступенева освіта, педагогічні навчальні заклади.

Е. Н. Школа, Д.В. Сичов. *Условия подготовки учителя физической культуры на разных ступенях образования.* В статье рассматриваются вопросы подготовки специалиста по физическому воспитанию в высших педагогических учебных заведениях в Украине по системе многоуровневого образования.

Ключевые слова: специалист по физическому воспитанию, многоуровневое образование, педагогические учебные заведения.

E. N. Shkola, D. V. Suchov. *The conditions for the preparation of teachers of physical culture at different levels of education.* Training of specialists in Ukraine for a long time was carried out by the system: high school, College, Institute, postgraduate, doctoral, advanced training courses. The transition to a market economy, change of conditions of labor and production require implementation of a new system of education. The article deals with specialist training in physical education in higher educational institutions in Ukraine in the system of multilevel education. The purpose of the study is to develop methodology of formation of the organization and the quality of teaching in the multilevel system of professional training of future teachers of physical culture in pedagogical theory and practice of higher educational institutions of Ukraine. Conclusions: On the basis of scientific and methodological analysis of defined problems, the combination of the obtained theoretical conclusions the essence of the issue of professional training of future teachers of physical culture and developed an integrated structural-functional model of optimization of professional training of specialist in the university. Optimization of professional training we understand deliberate choice by teachers of the best option the build process, which provides for a certain time, the maximum result that corresponds to the needs of society in regard to the training of specialists. The created model of training, which consists of two components which are interrelated and complementary: the optimization of the scientific organization of pedagogical work and optimization of the educational process of future teachers of physical culture. The criteria of optimization of professional preparation of future teachers of physical culture are: maximum efficiency, compliance with hygienic standards of time cost and maximum compliance of the results of socially-related goals set by the company before the high school.

Key words: physical education specialist, multi-level education, teacher training institutions.

Постановка проблеми. За роки незалежності України визначено нові пріоритети розвитку освіти і, відповідно, розпочався новий складний процес її модернізації з урахуванням потреб сучасного суспільства. Інтеграція України в Європейський та світовий простір актуалізує завдання підготовки нової генерації вчителів. Підготовка фахівців в Україні протягом тривалого часу проводилася за системою: середня школа, коледж, технікум, інститут, аспірантура, докторантура, курси підвищення кваліфікації тощо. Перехід до ринкових відносин, зміна умов праці та виробництва вимагають впровадження нової системи освіти [1, 2]. У побудові ступеневої системи освіти України використані закон України «Про освіту» (від 01.01.13 р.) і Міжнародна стандартна класифікація освіти. Ступенева система освіти в Україні здійснюється за різними за змістом і тривалістю навчання послідовними освітніми і основними освітньо-професійними програмами з професійного напрямку. Перспективним напрямом розвитку освіти в Україні є також створення системи закладів, поєднаних спільною метою, що визначається «Положенням про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу професійну освіту)» та про нормативне і навчально-методичне забезпечення підготовки фахівців з вищою освітою: наказ Міністерства освіти України № 86 від 04.03.98 р.

Концептуальні положення щодо змісту і організації професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах базуються на засадах Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національної доктрини розвитку освіти, Болонської декларації (1999), Євросоюзу, рекомендаціях ЮНЕСКО, які наголошують на необхідності фундаменталізації, неперервності, диверсифікації й гнучкості, прогностичності, доступності, відкритості, гуманістичної спрямованості фізкультурної освіти. Сьогодні в Україні відбувається становлення нової освітньої системи. Тому особливого значення набуває проблема якості освіти, яка стала наріжним каменем у реформуванні національних освітніх систем як в Україні [3, 4, 5, 6, 7]. У відповідності з Національною доктриною розвитку освіти головне завдання державної політики в галузі освіти України – забезпечення якості професійної освіти й її постійне підвищення відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних

досягнень. Винятково важливого значення набуває професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах, де забезпечується не тільки спрямування навчально-виховного процесу на озброєння майбутніх фахівців спеціальними знаннями, уміннями і навичками, а й розвиток багатоступеневої професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури [4, 5, 6].

Актуальність і доцільність дослідження проблеми багатоступеневої підготовки вчителя фізичної культури у сучасних умовах зумовлені необхідністю подолання суперечностей, які виникають між: вимогами інформаційного суспільства до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту і їх кваліфікацією відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня; процесами демократизації і гуманізації педагогічної науки і практики щодо забезпечення відповідної фізкультурної освіти і їх відображенням у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури; потребами педагогічної науки і практики в урахуванні становлення й розвитку вітчизняної багатоступеневої системи професійної підготовки майбутніх викладачів фізичної культури, зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту й недостатнім їх осмисленням і узагальненням в педагогічній науці; масовістю підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту та індивідуально-творчим характером їх професійної діяльності в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблем професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання засвідчує, що дослідженню окремих питань даної проблеми приділялась значна увага вітчизняних (О. Вацеба, Б. Ведмеденко, О. Тимошенко, Е. Вільчковський, О. Дубогай, О. Куц, В. Папуша, Л. Сергієнко, Л. Сущенко, С. Філь, А. Цьось, Б. Шиян, Ю. Шкретій, А. Харківська, Л. Петриченко, Ю. Васьков) та зарубіжних (Б. Ашмарин, В. Лях, Л. Матвеев, С. Мельников, А. Новиков, О. Петунін, В. Приходько, М. Станкін, В. Столбов, А. Тер-Ованесян) науковців.

Висвітленню окремих питань історії й розвитку педагогічної освіти й шкільництва в Україні присвятили дисертаційні дослідження К. Авраменко, М. Барна, І. Боднарук, А. Булда, С. Бутівченко, Н. Дем'яненко, С. Майборода, О. Лавриненко, С. Нікітчина, В. Прокопчук, О. Янкович та інші.

Незважаючи на наявність значної кількості психолого-педагогічних досліджень, проблему багатоступеневої підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в вищих навчальних закладах недостатньо досліджено в теоретико-методологічному аспекті. Поза увагою дослідників залишилися концептуальні ідеї щодо багатоступеневої підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в вищих навчальних закладах. Враховуючи соціальну значущість якісної професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, необхідність зміцнення позицій України на міжнародній арені, формування й пропаганду здорового способу життя співвітчизників та актуальність проблеми було зроблено висновок про те, що існує недостатня теоретична розробленість цього питання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження проведене згідно «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 р.р.» за темою 2.4 «Теоретико-методичні основи індивідуалізації у фізичному вихованні та спорті» (№ державної реєстрації 0112U002001) та відповідно до науково-дослідних робіт, які фінансуються за рахунок державного бюджету Міністерства освіти і науки України на 2014-2015 р.р. «Теоретико-методичні основи застосування інформаційних, педагогічних та медико-біологічних технологій для формування здорового способу життя» (№ державної реєстрації 0113U002003) і «Теоретико-методичне забезпечення формування здорового способу життя особистості в умовах навчального закладу в контексті Європейської інтеграції» (№ державної реєстрації 0114U001781).

Мета дослідження – розробити методику формування організації та якості навчання в системі багатоступеневої професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в педагогічній теорії і практиці вищих навчальних закладів України.

У відповідності з метою дослідження були визначені **завдання**:

1. Узагальнити теоретичні знання щодо застосування методики формування професійно-особистісних якостей майбутніх учителів фізичної культури в процесі багатоступеневої освіти.
2. Виявити і охарактеризувати основні періоди становлення й розвитку вітчизняної багатоступеневої системи професійної підготовки вчителя фізичної культури в Україні у XIX столітті.
3. Теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель багатоступеневої професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури у вищих навчальних закладах.
4. Розробити навчально-методичний комплекс для забезпечення багатоступеневої професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури для студентів і викладачів вищих навчальних закладів України.
5. Виявити вплив застосування розробленої методики формування професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя фізичної культури в процесі багатоступеневої освіти на їх професійної підготовку.

Об'єкт дослідження - багатоступенева професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження - теоретико-методологічні засади організації та якості навчання при багатоступеневій професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах у контексті особистісно орієнтованої парадигми освіти.

Методи дослідження:

- аналіз літературних джерел;
- соціологічний аналіз;
- моделювання;
- педагогічний експеримент,
- педагогічне тестування;
- методи математичної статистики.

Контингент досліджуваних – студенти Харківського коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради та студенти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Гіпотеза дослідження базується на тому, що професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту набуває ефективності, якщо: теоретико-методологічні засади багатовступневої професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури будуються з урахуванням історичного вітчизняного і зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту і відповідно до особистісно орієнтованої парадигми освіти; її результатом і метою є формування смислової парадигми особистості майбутнього вчителя фізичної культури; технології її реалізації зорієнтовані на побудову індивідуальних траєкторій розвитку студентів вищих навчальних закладів, задоволення індивідуальних освітніх потреб та стимулювання їх зростання з опорою на прагнення особистості майбутнього вчителя фізичної культури до професійного самовизначення, професійної самореалізації та професійної самоактуалізації упродовж життя.

Організація дослідження. Експеримент проводиться на базі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради у м. Харкові.

У педагогічному експерименті взяли участь студенти перших курсів коледжу та академії, які за станом здоров'я віднесені до основної медичної групи. Зі студентами проводилося анкетування щодо форм організації занять на різних рівнях підготовки, умов їх проведення, успішності навчання в обраній професії тощо.

Було організовано дві групи: контрольна та експериментальна, по 25 осіб в кожній. Оцінювалася готовність їх до професійної діяльності, що планується здійснювати за розробленими критеріями: мотиваційним, когнітивним та діяльним.

Порівняльний експеримент виявив відмінності між показниками ефективності рівня знань та умінь студентів контрольної та експериментальної груп. Значущість різниці цих показників оцінювалася за допомогою критерію t-Ст'юдента.

В результаті отриманих даних робимо **ВИСНОВКИ**:

1. На основі науково-методологічного аналізу означеної проблеми, сукупності отриманих теоретичних висновків розкрито сутність питання професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури та розроблено комплексну, структурно-функціональну модель оптимізації професійної підготовки фахівця у вищих навчальних закладах.

Під оптимізацією професійної підготовки ми розуміємо цілеспрямований вибір педагогами найкращого варіанту побудови процесу, який забезпечує за певний час максимальний результат, що відповідає потребам суспільства стосовно підготовки фахівців.

2. Створено модель професійної підготовки, що складається з двох компонентів, які взаємопов'язані між собою і доповнюють одна одну: оптимізація наукової організації педагогічної праці і оптимізація навчально-виховного процесу майбутніх вчителів фізичної культури.

3. До критеріїв оптимізації професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури віднесені: максимальна результативність, дотримання гігієнічних нормативів витрат часу та максимальна відповідність результатів соціально обумовленим цілям, які поставило суспільство перед вищою школою.

ПЕРСПЕКТИВА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ. Подальше дослідження планується провести щодо питання з управління підготовкою майбутніх фахівців з фізичного виховання в багатовступневій системі освіти як одного з факторів оптимізації функціонування будь-якої системи, зокрема, такої складної, як сучасний вищий педагогічний навчальний заклад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зюзюков А.В. Оптимізація професійної підготовки студентів-спортсменів в вищих навчальних закладах / А.В. Зюзюков // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 22. – С. 35-38.
2. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під заг. ред. О.І. Локшиної. – К.: «К.І.С.», 2004. – 160 с.
3. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта: міжнародний аспект // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Творча особистість у системі неперервної професійної освіти» / За ред. С.О. Сисоєвої, О.Г. Романовського. – Харків: ХДПУ, 2000. – С.54-80.
4. Суценко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту: (теоретико-методол. аспект): Монографія / Л.П. Суценко. – Запоріжжя: Запорізь. держ. ун-т, 2003. – 442 с.
5. Тевлін Б.Л. Професійна підготовка вчителів: Метод. матеріали / Б. Тевлін. – Х.: Вид. групи «Основа», 2006. – 192 с.
6. Тимошенко О.В. Деякі аспекти професійної підготовки вчителів фізичної культури в контексті приєднання до Болонського процесу / О.В. Тимошенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: 36. наук. пр. / Редкол.: Т.І. Суценко (відп. ред) та ін. – К.: Запоріжжя, 2004. – Вип. 33. – С. 371-377.
7. Тимошенко О.В. Оптимізація професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури: монографія / О.В. Тимошенко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – 421 с.

*Школа О. М., Бойченко А. В., Пятницька Д. В.
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради*

ФАХОВА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

В статті розглянуто результати соціологічного дослідження серед студентів факультету фізичного виховання вищого педагогічного навчального закладу. Мета дослідження: виявлення соціально-педагогічних передумов впровадження інтерактивних технологій навчання у процесі фахової підготовки вчителів фізичної культури. В статті розглядається інноваційний характер підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до творчості, самостійності, професійного саморозвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій. Виявлено, що у вищому навчальному закладі педагогічного спрямування існують соціально-педагогічні